

KADINLARIN GİRİŞİMCİ OLMA NEDENLERİ VE ÖNLERİNDEKİ ENGELLER: KADIN GİRİŞİMCİ ADAYLARI ÜZERİNE UYGULAMALI BİR ARAŞTIRMA

A. İpek Koca Ballı

Çukurova Üniversitesi, Kozan İşletme Fakültesi
Yrd. Doç. Dr.
ikocaballi@cu.edu.tr

Özet

Toplumun ihtiyaçlarını belirleyip, bunu yatırıma ve yatırım sonucu toplumsal refaha dönüştürmesinden dolayı girişimcilik, son yıllarda ekonomik büyüme ve kalkınmanın itici gücü haline gelmiştir. Ülkemizde girişimcileri ve girişimci adaylarını destekleyen kuruluşların başında KOSGEB gelmektedir. KOSGEB'in en temel desteklerinden biri uygulamalı girişimcilik eğitimi olup, bu eğitim çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından düzenlenebilmektedir. Bu çalışmanın amacı, uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının kursa katılma nedenlerini, girişimci olma isteklerinin ardında yatan nedenleri ve kendi girişimlerini gerçekleştirme konusunda önlerinde gördükleri engellerin neler olduğunu tespit etmekle birlikte, eğitime katılan katılımcıların demografik özelliklerini belirlemektir. Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarına anket uygulanmış olup, 93 anketten elde edilen veriler analiz edilmiştir. Çalışma sonuçlarına göre; araştırmaya katılan kadın girişimci adaylarının eğitime katılmalarının en önemli nedeni; “gerçekten girişimci olma isteği” iken bunu “birilerinden bir şey beklemekten vazgeçme ve kendi için bir şey yapma isteği” izlemektedir. Girişimci olma isteğinin ardında yatan nedene bakıldığında ise, ilk sırada “başarılı olma isteği” yer almakta, onu “kendi iş yerinin olması isteği” izlemektedir. Kadın girişimci adaylarının kendi girişimlerini gerçekleştirme konusunda önlerinde gördükleri en önemli engel olarak “sermaye temininin zorluğu”nu gördükleri, ikinci en önemli engel olarak ise yine maddi bir engel olan “iş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması”nı gördükleri belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: *Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi, Girişimcilik, Kadın*

Alan Tanımı: Kadın ve Girişimcilik, Girişimcilik (İşletme ve Yönetim)

REASONS FOR WOMEN TO BECOME ENTREPRENEUR AND BARRIERS FOR IT: AN APPLIED RESEARCH ON WOMEN ENTREPRENEUR CANDIDATES

Abstract

Entrepreneurship, because of determine the needs of society, transform it to investment and thanks of those investment into social welfare, has become the driving force of economic growth and development in recent years. KOSGEB is at the forefront of organizations supporting entrepreneurs and entrepreneur candidates in our country. One of KOSGEB's most basic supports is the training of applied entrepreneurship which can be organized by various institutions and organizations. The purpose of this study is to determine the reasons why women entrepreneur candidates participating in applied entrepreneurship training , the reasons behind their willingness to become entrepreneurs, what the barriers they see in front of them in realizing their own businesses and the demographic characteristics of participants participating in the training. A questionnaire was applied to female entrepreneur candidates participating in applied entrepreneurship training, and data from 93 questionnaires were analyzed. According to the study results; The most important reason for the participation of female entrepreneurial candidates participating in the survey is "the desire to be truly entrepreneur", followed by "asking for something and asking to do something for themselves". When you look at the reasons behind the desire to become an entrepreneur, the first place is "wanting to be successful", followed by "desire to be your own business". It has been determined that women entrepreneur candidates see "the difficulty of capital procurement" as the most important barrier they face in carrying out their initiatives and the second most important obstacle is the "high cost of opening the business" which is also a financial barrier.

Keywords: *Applied Entrepreneurship Education, Entrepreneurship, Women*

JEL Code: M13

1. GİRİŞ

Dört üretim faktöründen birisi olarak kabul edilen girişimcilik “mal ve servis üretmek için diğer üç üretim faktörünü bir araya getirmek için gerekli riski alma

ve bazı becerilere sahip olma” olarak tanımlanmaktadır (Griffin ve Pustay 2001, s. 9). Ülkeler arasındaki önemi azalan sınırlar, iletişim ve ulaşım teknolojisindeki gelişmeler ile üretilen bütün değerlerin dünya çapında yayılması sonucu ortaya çıkan küreselleşme olgusu, temel üretim faktörlerinden biri olan girişimciliğin büyük önem kazanmasına yol açmıştır. Düşüncesizce tüketilen doğal kaynaklar, teknoloji çağı nedeniyle bilginin çabuk eskimesi ve artan insan isteklerinin sonucunda günümüzde girişimcilik, ekonomik büyüme ve kalkınmanın itici gücü haline gelmiştir—(Karabey ve Bingöl, 2010, s. 10). Dünya Girişimcilik Platformu’nun 29 ülke arasında yaptığı araştırma; yüksek girişimcilik faaliyetleri olan ülkelerin, ortalama ekonomik büyümenin üzerinde gelişme gösterdiğini ortaya koymaktadır (GEM Turkey, 2010).

Günümüzde, dünyada hızla yaygınlaşan girişimcilik, dünyanın genelinde kabul gören bir olay olmakla birlikte, kadınlara bir istihdam fırsatı yaratmakta ve aileleri için de gelir kaynağı olarak görülmektedir. Kadınların kendi işinin sahibi olması çok eski zamanlara uzanırken, bir ülkenin gayri safi milli ve yurtiçi hasılasına katkı sağlamaları ağırlıklı olarak son otuz yılda, bazı ülkelerde ise sadece son beş yılda ön plana çıkmıştır. Dünya Bankası, son on yılda, dünyadaki ekonomik büyümenin yaklaşık yarısının kadın girişimcilerin katkısına dayandırılabilceğini saptamıştır. Kaufman Center’a göre mevcut kadın girişimciler ve bunların sayılarındaki artış, küresel pazarda etkin bir biçimde faaliyette bulunmak isteyen herhangi bir ülkenin uzun dönemdeki ekonomik büyümesinin anahtarıdır (Mboko ve Smith-Hunter, 2009, s.157). Bundan dolayı, son yıllarda hem dünyada hem ülkemizde girişimcilik, kamu sektörü ile özel sektörde ücretli istihdam yaratarak eşit sayıda kadın ve erkek çalıştırmak yerine, kadınların kendi hesabına çalışmasını teşvik etme yoluyla istihdamı artırmak için kullanılan politikalardan biri olarak kullanılmaktadır. Bu politikaların gereği olarak da çok sayıda girişimcilik kursu, hibe ve kredilerle de teşvik edilmektedir (Demir, 2015).

Kadınların aktif bir şekilde iş hayatında yer alması ve girişimcilik aktivitelerinin desteklenmesi bağlamında ülkemizde son yıllarda birçok çalışma gerçekleştirilmektedir. Bu anlamda 2007 yılında Gelir Vergisi Kanunu’nda yapılan değişiklikle, ev içi üretimden elde edilen gelirlere vergi muafiyeti getirilmiştir. Kadın girişimciliğinin desteklenmesi amacıyla bankalar kredi programlarını daha etkin hale getirmişlerdir. Türkiye Halk Bankası “Girişimci Destek Paketi”ni devreye sokmuş, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği (TOBB), Kadın Girişimciler Kurulu’nu kurmuştur (Kansız ve Acuner, 2008: 15). Bununla birlikte Bilim Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından hazırlanan ve 2015-2018

dönemini kapsayan Verimlilik Stratejisi ve Eylem Planı'nda ve Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı (KOSGEB) tarafından hazırlanan KOBİ Stratejisi ve Eylem Planı'nda; kadınların istihdama katılım oranını yükseltmeye, çalışma koşullarını iyileştirmeye, kadın girişimciliğini artırmaya ve sürdürülebilirliği sağlamaya yönelik eylem planları yer almaktadır. Bununla birlikte 2014-2018 yılını kapsayan 10. Kalkınma Planı'nda da kadınların çalışma hayatındaki önemini vurgulayan hedef ve politikaların oluşturulduğu görülmektedir. Diğer taraftan KOSGEB başta olmak üzere, Tarım Bakanlığı, Çalışma Bakanlığı, İŞKUR gibi kurumlar da; kadın girişimciliği konusunda yoğun faaliyetlerde bulunmaktadırlar. Özellikle yerel yönetimler, sivil toplum örgütleri, Halk Eğitim Merkezleri girişimcilik eğitimleri vermektedirler (Soysal, 2010, s. 96).

KOSGEB'in 2010 yılında hayata geçirdiği Girişimcilik Destek Programı'nın ilk ayağı olan Uygulamalı Girişimcilik Eğitimleri'nde, 2010 yılında 10.385 kişiden 4.581'i, 2011 yılında 45.623 kişiden 19.845'i, 2012 yılında (10.10.2012 tarihine kadar) 23.436 kişiden 10.292'i kadın katılımcılardan oluşmaktadır. Kadınlar için destekleme oranı % 10 artırımlı olarak uygulanan KOSGEB Girişimcilik Destek Programı kapsamında; 2010, 2011 ve 2012 yıllarında kadın girişimcilere sağlanan Yeni Girişimci Desteği'nin verilen toplam destek tutarına oranı % 60 civarındadır. Bu veriler, ülkemizin girişimcilik nabzını tutan KOSGEB nezdinde, kadınların girişimciliğe olan ilgisinin neredeyse erkekler kadar olduğunu göstermesi açısından anlamlıdır (Aktaş, 2015). Ülkemizde girişimciliğin, hem sosyo-kültürel yapıdaki boşluğunu, hem de eğitim alanındaki boşluğunu kapatabilmek adına KOSGEB'in potansiyel girişimcilere ve girişimci olmak isteyenlere, girişimcilik eğitimi ile faaliyet göstermek istedikleri alanda bilgi ve danışmanlık desteği yapması ayrıca önem kazanmaktadır. Bu eğitimler, kursiyerlere ilk aşamada, girişimcilik potansiyelini ortaya çıkarabilecekleri; ikinci aşamada da, iş fikrini ortaya koyup, iş planı geliştirebilecekleri bir imkan sağlamaktadır. Bununla birlikte, yapılan bir araştırmaya göre, KOSGEB'den destek alan işletmeler, destek almayan işletmelerden daha kurumsal olduğu gerçeği de ortaya çıkmıştır (Çakır ve Aksel, 2012, s.178).

Bu çalışmanın amacı KOSGEB'in uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadınların eğitime katılma nedenleri, girişimci olmak isteme nedenleri ve girişimcilik konusunda önlerinde gördükleri engelleri araştırmaktır.

1.1. Kadınların Girişimci Olmak İsteme Nedenleri

Kadınların bir iş kurmaya karar vermesinin nedenlerini; kadınları seçim yapmaktan ziyade girişimci olmaya zorlayan "itici" faktörler ve kadın girişimciliği fırsat olarak görmek için teşvik eden "çekici" faktörler olarak ikiye ayırmak mümkündür. İtici faktör, gelir arayışı, profesyonel olarak hak ettiği yerde olmadığına inanma, ayrımcılık gibi nedenlerden oluşurken; çekici faktörler, esneklik ve takdir yetkisine sahip olma, aile ekonomisine destek olma, kendi niteliklerine uygun bir işte çalışma gibi nedenlerden oluşmaktadır (Bruni, Gherardi ve Poggio, 2004).

Ivancevich, Konopaske ve Matteson (1997) ise kadınları girişimci olmayı isteme nedenlerini; hayatta kalma, kişisel hedeflere ulaşma arzusu, ailenin geçimini sağlama, saygı görme arzusu, akran baskısı, toplumsal tanınma isteği, işgücü piyasasında cinsiyet ayrımı meselesinden kurutulma ve iş kayıpları şeklinde sıralamıştır. Carland, Hoy, Boulton ve Carland (1984)'a göre büyüme, kâr veya yenilik hedefi gibi girişimci hedeflerin başarılması isteği; kadınları girişimciliğe yönelten nedenlerdir. Zellner (1994) gibi araştırmacılar ise; kadınların iş-yaşam dengesini sağlamak, ikili sorumluluklarını yerine getirmek ve daha dengeli bir yaşam sürmek için esneklik sağlamanın, kadınların ücretli işten ayrılmalarının ve kendi işlerini kurmaların başlıca nedenleri olduğunu belirtmişlerdir.

Kendi işinin patronu olma, başkalarından emir almama, yeteneklerini kullanabilme her şeyden önce kişiye özgürlük sağlama motivasyon sağlayıcı bir güç olmaktadır. Bireylerin kendi istediği ve kurduğu bir işte çalışarak, tüm hünerlerini ve bilgilerini kullanacağını düşünmesi ve böylece kendini gerçekleştireceğine inanması gibi nedenler de kadınları girişimci olmaya yönltebilmektedir (Norman ve Zimmer, 1996). Bu faktörlerin yanı sıra, bazı araştırmacılar, kadınları iş dünyasına motive eden bir faktör olarak "cam tavan" (orta kademe kadın yöneticilerin, tepe yönetiminde yer almasına sebep olan engeller) konusuna daha fazla dikkat göstermişlerdir (Hisrich ve Brush, 1986; Familoni, 2007).

1.2. Kadınların Girişimcilik Konusunda Önlerindeki Engeller

Kadın girişimciler, pek çok soruna çözüm bulmak zorundadırlar. Bunlar, aileleri, eğitimleri, salt kadın olmaları, gerekli iş bağlantılarına sahip bulunmamaları ve yeterince tecrübe sahibi olmamalarıyla ilgilidir. Bütün bu problemler, kadın girişimcileri kişisel olarak işlerini geliştirme ve yönetme konusunda etkilemektedir (Sexton, 1989, 187).

Batı ülkelerinin çoğunda yapılan araştırmalar kadın girişimciliği konusunda üç temel engel türü belirlemektedirler. Birincisi, aile ve ev sorumlulukları ile kadınların temel rolünü tanımlayan ve çeşitli şekillerde iş kurma niyetinde olan kadınların güvenilirliğini azaltan sosyal statüdür. İkincisi toplumsal cinsiyete dayalı dışlama mekanizmalarına az ya da çok açık, bilgi ve temasların ana kaynağı olan bilgi ve destek ağlarına erişimdeki engellerdir. Sonuncusu ise sermayeye erişim konusundaki engellerdir. Kadın girişimciler; bir kurumsal finansçıya (bir banka, bir finans ajansı), bir arkadaşına, akraba ya da hatta eşine başvurmalarına bakılmaksızın, "kadınlar parayı idare edemiyor" varsayımı ile karşı karşıya kalabilmektedirler (Bruni, Gherardi ve Poggio, 2004).

Kumbhar (2013) yaptığı çalışmasında, devlet ve toplumun geleneksel bakış açısının yanı sıra; kadınların iş ve aile yaşamları arasında dengenin olmaması, kadınların mali özgürlüğünün zayıf olması, mallar üzerinde kadınların doğrudan mülkiyetinin olmaması, sahip olunan kapasitenin farkında olmama, risk taşıma becerisinin düşük olması, erkek işçilerle çalışma sorunları, finansal kurumların ihmali, kendine güven eksikliği, mesleki eğitim eksikliği, hareket kabiliyeti kısıtları ve etkileşim eksikliğini kadın girişimciliğinin gelişmesindeki en büyük problemler olarak tespit etmiştir. Gould ve Perzen (1990), kadın girişimcilerin karşılaştıkları güçlükleri değerlendirerek, kadınları "daha yüksek ve daha düşük gelirli kadın" olarak sınıflandırmışlardır. Onlara göre, "daha yüksek gelirli kadınlar" okul ve toplumun etkisi, geleneksel ticaret ağlarından dışlanma, sermayeye erişim eksikliği, cinsiyet kalıpları ve beklentileri, rekabet ve karın sosyal dengeden uzak olması, özgüven eksikliği, işletmeyi küreselleştirecek nitelik eksikliği gibi zorluklarla yüzleşmektedirler. Öte yandan, "düşük gelirli kadınlar" zayıf brikimler, daha uzun çalışma saatleri, cehalet, kişisel iş varlıklarını ayırmayan düzenlemeler, yönetsel beceri eksikliği, hem kültürel grupta hem de daha büyük toplumda var olan kültürel önyargı, yüksek düzeyde yoksulluk gibi zorluklarla karşı karşıyalardır. Vossenber (2013) ise kadınların girişimcilik konusunda önlerine çıkan engelleri, finansal kaynak eksikliği, yetersiz deneyim ve bilgi eksikliği, iş-aile dengesi, kadının güvenliği ve kadın merkezli şiddet, sosyal destek eksikliği, yasal bariyerler olarak belirlemiştir.

2. YÖNTEM

2.1. Veri Toplama Araçları

Araştırma tanımlayıcı türde tasarlanmış olup ve gerekli veriler, anket yöntemi ile toplanmıştır. Literatür değerlendirmesine bağlı olarak oluşturulan anket, dört

bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi'ne katılma nedenlerini belirlemeye yönelik 7 ifade, ikinci bölümde eğitime katılan kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerini belirlemeye yönelik 14 ifade ve üçüncü bölümde katılımcıların girişimci olma konusunda önlerinde gördükleri engelleri belirlemeye yönelik 11 ifade ve en son olarak dördüncü bölümde anketi dolduran katılımcılara ilişkin demografik sorular yer almaktadır. Birinci, ikinci ve üçüncü bölümde bulunan ölçekler ifadelerinin yanıt kategorileri Beşli Likert derecesine göre yapılmış olup, cevap seçenekleri; “hiç önemi yok” (1) , “önemi yok” (2), “ne önemli ne de önemsiz” (3), “önemli”(4) ve “ çok önemli” şeklindedir.

İlk bölümde kullanılan ölçekte Mutlu (2014)'nun çalışmasında kullanılan ölçek maddelerinden yararlanılmış olup; ikinci ve üçüncü bölümlerde kullanılan ölçekler, literatürde bulunan farklı kaynakların (Ufuk, 1997; Demircioğlu, 2010; Güleç, 2011; Öztürk, 2016) incelenmesi ile oluşturulmuştur.

2.2. Örneklem

Bu araştırma Adana ili Kozan ilçesinde bulunan Kozan Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi'nde gerçekleşen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi'ne katılan kursiyerler üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın evrenini KOSGEB tarafından düzenlenen Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi'ne katılan kadınlar oluştururken; çalışma evrenini Kozan Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi'nde sadece kadın girişimci adaylarına özel olarak gerçekleştirilen eğitime katılan 100 kişi oluşturmaktadır. Çalışma, Şubat 2017 ve Mart 2017 tarihleri arasında eğitimlere katılan, her biri 25 kişiden oluşan dört eğitim grubuna uygulanmıştır. Tam sayım hedeflenmiş ve anketlerin tamamı, eğitimin son günü eğitim ortamına gidilerek yüz yüze uygulanmıştır. Uygulama dönemi sonunda kullanıma uygun 93 adet anket elde edilmiştir.

2.3. Verilerin Analizi

Ölçek uygulaması ile elde edilen veriler bilgisayar ortamına aktarılmış, ölçeklerin güvenilirlik katsayısını bulmak için Cronbach Alpha katsayısı hesaplanmıştır. Ayrıca demografik değişkenler ile ölçek maddeleri arasındaki ilişkiyi belirlemek için tek yönlü varyans analiz, T testi ve post hoc testlerinden yararlanılmıştır.

2.4. Güvenirlilik Analizi

Cronbach Alpha katsayısı yöntemiyle çalışmada kullanılan ölçeklere uygulanan güvenilirlik analizleri sonucu elde edilen ANOVA tablosundaki anlamlılık

değerleri 0,05'ten küçük ($p < 0,000$) bulgulanmıştır. Bu durum, ölçeği oluşturan maddelerin kendi ölçeği içerisinde homojen, birbirleriyle ilişkili olduğunu ve elde edilen Cronbach Alpha katsayısının yorumlanabilir olduğunu göstermektedir. Çalışmada kullanılan ölçeğin güvenilirliğini test etmek için en yaygın kullanılan Cronbach's Alpha katsayısı yöntemi kullanılmıştır. KOSGEB'in Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi'ne katılma nedenlerini belirlemeye yönelik ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,656; eğitime katılan kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerini belirlemeye yönelik ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,745; katılımcıların girişimci olma konusunda önlerinde gördükleri engelleri belirlemeye yönelik ölçeğin Cronbach Alpha değeri ,834 olarak hesaplanmıştır. Bu değerler ölçeğin güvenilir olduğunu göstermektedir.

3. BULGULAR

3.1. Demografik Özelliklere İlişkin Bulgular

Araştırma kapsamında, Kozan Belediyesi Hayat Boyu Öğrenme Merkezi'nde Uygulamalı Girişimcilik Eğitimi'ne katılan kadın girişimci adaylarından 93 tanesinin katılımı ile elde edilen veriler analize tabi tutulmuştur. Katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bilgiler Tablo 1'de görülmektedir.

Tablo1.Katılımcıların Demografik Özellikleri

Eğitim Düzeyi	N	%	Çocuk Sayısı	N	%
İlköğretim	27	29,03	0	22	23,66
Lise	40	43,01	1	18	19,35
Önlisans	11	11,83	2	26	27,96
Lisans	15	16,13	3	21	22,58
			4 ve üzeri	5	5,38
Yaş	N	%	Kurstan Önce	N	%
20-29	27	29,03	Çalışmıyor	43	46,24
30-39	41	44,09	Memur	5	5,38
40-49	20	21,50	Özel sektör	22	23,66
50 ve üzeri	5	5,38	Serbest Meslek	6	6,45
Medeni Durum	N	%	Esnaf	11	11,83
Evlü	68	73,12	Diğer	6	6,45
Bekar	25	26,88			
Ailede Girişimci	N	%	İş Fikri	N	%
Var	40	43,01	Var	80	86,02
Yok	53	57	Yok	13	13,98

Eğitime katılan kadın girişimcilerin %29'unun ilköğretim, %43'ünün lise, %12'sinin önlisans ve %16'sının lisans mezunu olduğu görülmektedir. Katılımcıların %29'u 20-29 yaş arası grupta, %44'ü en büyük grup olan 30-39 yaş arası grupta, %21'i 40-49'u yaş arası grupta, son olarak da %6'sı ise 50 yaş ve

üzeri grubunda yer almaktadır. Kadın girişimci adaylarının medeni durumlarına baktığımızda %75'inin evli, %25'inin ise bekar olduğu görülmektedir. Kadın girişimci adaylarının ailelerinde girişimci olup olmama durumlarına baktığımızda ise, % 43'ünün ailesinde kendilerinden başka bir girişimci olduğu, %57'sinde başka bir girişimci olmadığı görülmektedir. Eğitime katılan kadın girişimci adaylarının %76'sı çocuk sahibi iken, çocuk sahibi iken % 34'ünün çocuğu bulunmamaktadır. Bu kursa katılmadan önceki çalışma durumlarına baktığımızda, %46 gibi büyük bir oranda kadın girişimci adayının daha önce çalışmadığı görülmektedir. Araştırmaya katılan adayların %5'inin memur, %24'ünün özel sektör çalışanı, % 6'sının serbest meslek çalışanı, %12'nin ise esnaf olduğu saptanmıştır. Son olarak adayların %86'nın iş fikri varken, %14'ünün iş fikri bulunmamaktadır.

3.2. Katılımcıların Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine Katılma Nedenleri

Tablo 2'de kadın girişimci adaylarının uygulamalı girişimcilik eğitimine katılma nedenlerine ilişkin sonuçlar yer almaktadır. Buna göre kadınlar, birinci olarak gerçekten girişimci olmak istedikleri için eğitime katılırken, ikinci olarak kendileri için bir şey yapmak için, üçüncü olarak da KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için eğitimlere katılmaktadırlar.

Tablo 2. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine Katılma Nedenleri

	N	Ortalama	Std. Sapma
KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için	93	4,6265	,76047
Vakti gelince bir işime yarar diye	93	4,1205	1,29160
Gerçekten girişimci olmak istediğim için	93	4,7711	,47691
Kendim bir şey yapmak için	93	4,6867	,60340
Özgeçmişimde yer alması için	93	3,3012	1,48763
Çevrem in baskısı yüzünden	93	1,6145	1,16694
Sosyal ortamlara girmek için	93	3,0482	1,62978

Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının, eğitime katılma nedenlerinin yaşa ve eğitimi düzeyine göre anlamlı bir fark gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 3'de gösterilmektedir. Tabloda sadece p değerleri yer almakta olup, p değerlerine göre ($p<.05$), “gerçekten girişimci olmak istediğim için”, “özgeçmişimde yer alması için” ve “sosyal ortamlara girmek için” nedenleri ile eğitim arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır.

Tablo 3. Uygulamalı Girişimcilik Eğitime Katılma Nedenlerinin ANOVA Analizi Sonuçları

Eğitime Katılma Nedenleri	Yaş	Eğitim
KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için	,334	,922
Vakti gelince bir işime yarar diye	,364	,250
Gerçekten girişimci olmak istediğim için	,677	,021
Kendim için bir şey yapmak için	,807	,085
Özgeçmişimde yer alması için	,829	,018
Çevremin baskısı yüzünden	,191	,097
Sosyal ortamlara girmek için	,600	,036

Uygulamalı girişimcilik eğitime katılma nedenlerindeki farklılıkların hangi eğitim grubundan kaynaklandığını tespit etmek için yapılmış post hoc testi sonuçları Tablo 4,5 ve 6'da görülmektedir. Tabloda sadece farklılığın olduğu gruplara ilişkin Scheffe testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 4. Gerçekten Girişimci Olma İsteği Maddesinde Eğitim Düzeyine Göre Çoklu Karşılaştırma

	J (Eğitimi Düzeyi)	Ortalama Farkı (I-J)	St. Hata	p
İlköğretim	Lise	,18056	,12047	,828
	Önlisans	,25833	,17207	,814
	Lisans	,49679*	,15743	,014
p<0,05				

Analiz sonuçlarına göre “gerçekten girişimci olma isteği” maddesi açısından; ilköğretim mezunu olanlar ile lisans mezunu olanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). İlköğretim mezunu olanlar; lisans mezunu olanlardan daha yüksek düzeyde gerçekten girişimci olmak için eğitimlere katılmışlardır.

Tablo 5. Özgeçmişimde Yer Alma Maddesinde Eğitim Düzeyine Göre Çoklu Karşılaştırma

	J (Eğitimi Düzeyi)	Ortalama Farkı (I-J)	St. Hata	p
İlköğretim	Lise	,87500	,37495	,151
	Önlisans	1,14167	,53554	,217
	Lisans	1,42628*	,48998	,044
p<0,05				

Uygulamalı girişimcilik eğitime katılma nedenlerinden olan “özgeçmişimde yer alması için” maddesi açısından; ilköğretim mezunu olanlar ile lisans mezunu olanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). İlköğretim mezunu olanlar, eğitime katılma nedeni olarak lisans mezunu olanlardan daha yüksek düzeyde eğitimin özgeçmişlerinde yer almasını önemsemişlerdir.

Tablo 6. Sosyal Ortamlara Girme Maddesinde Eğitim Düzeyine Göre Çoklu Karşılaştırma

	J (Eğitimi Düzeyi)	Ortalama Farkı (I-J)	St. Hata	p
İlköğretim	Lise	,13889	,41463	1,00
	Önlisans	,61667	,59222	1,00
	Lisans	1,49359*	,54184	,044
p<0,05				

Kadın girişimci adaylarını uygulamalı girişimcilik eğitimine katılma nedenlerinden biri olan “sosyal ortamlara girme” maddesinde ilköğretim mezunu olanlar ile lisans mezunu olanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). Eğitime katılma nedenlerinden sosyal ortamlara girme maddesini ilköğretim mezunu olanlar, lisans mezunu olanlardan daha önemli bir neden olarak görmüşlerdir.

Kadın girişimci adaylarının uygulamalı girişimcilik eğitimine katılma nedenlerinin; kadın girişimci adayının evli ya da bekar olması, ailede başka bir girişimcinin olup olmaması, kurstan önce çalışıp çalışmama durumu ve kurstan sonra mevcut bir iş fikrinin var olup olmaması durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin T- testi sonuçları Tablo 7’de görülmektedir.

Tablo 7. Uygulamalı Girişimcilik Eğitimine Katılma Nedenlerinin T-Testi Sonuçları

Eğitime Katılma Nedenleri	Medeni Durum	Ailede Girişimci	Kurstan Önce	İş Fikri
KOSGEB teşviklerinden yararlanmak için	,563	,788	,461	,373
Vakti gelince bir işime yarar diye	,901	,414	,649	,156
Gerçekten girişimci olmak istediğim için	,985	,385	,671	,545
Kendim için bir şey yapmak için	,651	,457	,660	,106
Özgeçmişimde yer alması için	,663	,819	,687	,716
Çevremin baskısı yüzünden	,339	,926	,995	,947
Sosyal ortamlara girmek için	,284	,491	,491	,616

T-testi sonuçlarına göre kadın girişimci adaylarının uygulamalı girişimcilik eğitimine katılma nedenlerinin, kadın girişimci adayının evli ya da bekar olması, ailede başka bir girişimcinin olup olmaması, kurstan önce çalışıp çalışmama durumu ve kurstan sonra mevcut bir iş fikrinin var olup olmaması durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediği bulgulanmıştır.

3.3. Katılımcıların Girişimci Olmak İsteme Nedenleri

Araştırma kapsamında uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenleri araştırılmıştır. Tablo 8’de görüldüğü gibi kadın girişimci adayları en çok “ başarılı olma isteği”ni gerçekleştirmek için girişimci olmak istemektedirler. Bunu sırasıyla “kendi iş yerinin olması isteği”, “aile ekonomisine katkıda bulunma isteği” ve “özgür ve bağımsız çalışma isteği” izlemektedir.

Tablo 8. Kadın Girişimci Adaylarının Girişimci Olmak İsteme Nedenleri

	N	Ortalama	Std. Sapma
Özgür ve bağımsız çalışma isteği	93	4,6386	,67315
Statü ve para kazanma isteği	93	4,6145	,79375
Kendi işyerimin olması isteği	93	4,7952	,48788
Başarılı olma isteği	93	4,8193	,41744
Sosyal ilişkiler kurma isteği	93	4,1566	1,00586
Mesleğimi yapma isteği	93	4,3133	1,08119
İdeallerimi gerçekleştirme isteği	93	4,6145	,77823
Aile ekonomisine katkıda bulunma isteği	93	4,6506	,65208
Kendimi ispatlama isteği	93	4,0241	1,12592
Bir işle meşgul olma isteği	93	3,9639	1,08702
Esnek çalışma isteği	93	4,0361	1,01748
Diğer insanlara faydalı olma isteği	93	4,4458	,80020
Aile girişimini sürdürme isteği	93	3,7952	1,42930
İş bulamama	93	3,3976	1,57681

Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının, girişimci olmak isteme nedenlerinin yaşa ve eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 9’da gösterilmektedir. Tabloda sadece p değerleri yer almakta olup, p değerlerine göre ($p<.05$), “diğer insanlara faydalı olma isteği” ile yaş arasında; “mesleğimi yapma isteği” ve “aile ekonomisine katkıda bulunma isteği” ile eğitim arasında anlamlı farklıklar saptanmıştır.

Tablo 9. Girişimci Olmak İsteme Nedenlerinin ANOVA Analizi Sonuçları

Girişimci Olma Nedenleri	Yaş	Eğitim
Özgür ve bağımsız çalışma isteği	,940	,477
Statü ve para kazanma isteği	,373	,269
Kendi işyerimin olması isteği	,270	,949
Başarılı olma isteği	,400	,558
Sosyal ilişkiler kurma isteği	,729	,076
Mesleğimi yapma isteği	,832	,003
İdeallerimi gerçekleştirme isteği	,993	,201
Aile ekonomisine katkıda bulunma isteği	,925	,019
Kendimi ispatlama isteği	,585	,719
Bir işle meşgul olma isteği	,833	,802
Esnek çalışma isteği	,609	,460
Diğer insanlara faydalı olma isteği	,009	,775
Aile girişimini sürdürme isteği	,845	,113
İş bulamama	,346	,313

Girişimci olmak isteme nedenlerindeki farklılıkların hangi eğitim grubundan kaynaklandığını tespit etmek için yapılmış post hoc testi sonuçları Tablo 10,11 ve 12’de görülmektedir. Tabloda sadece farklılığın olduğu gruplara ilişkin Scheffe testi sonuçları yer almaktadır.

Tablo 10. Diğer İnsanlara Faydalı Olma İsteği Maddesinde Yaşa Göre Çoklu Karşılaştırma

	J (Eğitimi Düzeyi)	Ortalama Farkı (I-J)	St. Hata	p
50-59	20-29	-1,08333	,40962	,081
	30-39	-1,34459*	,39921	,014
	40-49	-1,30556*	,41926	,027
p<0,05				

Kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerinden olan “diğer insanlara faydalı olma isteği” maddesi açısından; 50-59 arası yaş grubunda olanlar ile 30-39 ve 40-49 arası yaş gruplarında olanlar arasında anlamlı bir fark bulunmaktadır ($p<0,05$). 50-59 arası yaş grubunda olanlar, 30-39 ve 40-49 arası yaş gruplarında olanlardan girişimci olmak isteme nedeni olarak diğer insanlara faydalı olma maddesini daha düşük düzeyde önemsemişlerdir.

Tablo 11. Mesleğini Yapma İsteği Maddesinde Eğitim Düzeyine Göre Çoklu Karşılaştırma

	J (Eğitimi Düzeyi)	Ortalama Farkı (I-J)	St. Hata	p
İlköğretim	Lise	,56944	,26578	,211
	Önlisans	1,27500*	,37960	,007
	Lisans	1,02885*	,34731	,024
p<0,05				

Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerinden “mesleğini yapma isteği” maddesi açısından; ilköğretim mezunu olanlar ile önlisans ve lisans mezunu olanlar arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır ($p<0,05$). İlköğretim mezunu olanlar, önlisans ve lisans mezunu olanlardan daha yüksek düzeyde mesleğini yapma isteğini girişimci olmak için daha önemli bir neden olarak görmüşlerdir.

Tablo 12. Aile Ekonomisine Katkıda Bulunma İsteği Maddesinde Eğitim Düzeyine Göre Çoklu Karşılaştırma

	J (Eğitimi Düzeyi)	Ortalama Farkı (I-J)	St. Hata	p
İlköğretim	Lise	,13889	,16445	1,000
	Önlisans	,13333	,23488	1,000
	Lisans	,67949*	,21490	,013
p<0,05				

Kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerinden “aile ekonomisine katkıda bulunma isteği” maddesi açısından; ilköğretim mezunu olanlar ile lisans mezunu olanlar arasında anlamlı bir farklılık bulunmaktadır ($p<0,05$). İlköğretim mezunu olanlar, girişimci olmak isteme nedeni olarak, lisans mezunu olanlardan daha yüksek düzeyde aile ekonomisine katkıda bulunma isteğini önemsemişlerdir.

Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerinin; kadın girişimci adayının evli ya da bekar olması, ailede başka bir girişimcinin olup olmaması, kurstan önce çalışıp çalışmama durumu ve kurstan sonra mevcut bir iş fikrinin var olup olmaması durumlarına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin T- testi sonuçları Tablo 13’de görülmektedir.

Tablo 13. Girişimci Olmak İsteme Nedenlerinin Göre T-Testi Sonuçları

Girişimci Olma Nedenleri	Medeni Durum	Ailede Girişimci	Kurstan Önce	İş Fikri
Özgür ve bağımsız çalışma isteği	,727	,659	,174	,625
Statü ve para kazanma isteği	,440	,488	,992	,275
Kendi işyerimin olması isteği	,798	,707	,082	,335
Başarılı olma isteği	,157	,218	,131	,993
Sosyal ilişkiler kurma isteği	,703	,321	,372	,684
Mesleğimi yapma isteği	,509	,536	,719	,185
İdeallerimi gerçekleştirme isteği	,639	,889	,787	,254
Aile ekonomisine katkıda bulunma isteği	,306	,451	,054	,363
Kendimi ispatlama isteği	,908	,451	,116	,435
Bir işle meşgul olma isteği	,684	,725	,126	,479
Esnek çalışma isteği	,960	,069	,930	,449
Diğer insanlara faydalı olma isteği	,804	,913	,196	,115
Aile girişimini sürdürme isteği	,438	,053	,128	,613
İş bulamama	,169	,568	,447	,741

T- testi sonuçlarına göre kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerinin, kadın girişimci adayının evli ya da bekar olması, ailede başka bir girişimcinin olup olmaması, kurstan önce çalışıp çalışmama durumu ve kurstan sonra mevcut bir iş fikrinin var olup olmaması durumlarına göre anlamlı bir fark göstermediği bulgulanmıştır.

3.3. Kadın Girişimci Adaylarının Girişimci Olma Konusunda Önlerinde Gördükleri Engeller

Kadın girişimci adaylarının girişimcilik konusunda önlerinde gördükleri engeller Tablo 14’de gösterilmektedir. Kadın girişimci adayları en önemli engel olarak “sermaye temin zorluğu”nu görürken, bunu “iş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması” izlemektedir.

Tablo 14. Kadın Girişimci Adaylarının Önlerinde Gördükleri Engeller

	N	Ortalama	Std. Sapma
Sermaye temininin zorluğu	93	4,2410	1,14328
Aile izni ve desteğinin olmaması	93	2,9518	1,63725
Bürokratik işlemler	93	3,2771	1,39959
Deneyimsizlik, acemilik	93	3,0000	1,66015
İş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması	93	4,1084	1,26888
Müşteri bulamama	93	3,4217	1,49895
Donanım, araç-gereç temininin zorluğu	93	3,5904	1,48189
Uygun eleman bulamama	93	3,4940	1,49286
Başarısızlık korkusu	93	3,0000	1,54604
Pazarda tanınmış olma	93	3,1566	1,58100
Toplumsal baskı	93	2,4337	1,58647

Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının, girişimcilik konusunda önlerinde gördükleri engellerin yaşa ve eğitim düzeyine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin yapılan ANOVA analizi sonuçları Tablo 15’de gösterilmektedir. Tabloda sadece p değerleri yer almakta olup; kadın girişimci adaylarının girişimci olma konusunda önlerinde gördükleri engellerin yaşa ve eğitimi düzeyine göre anlamlı bir fark göstermediği belirlenmiştir.

Tablo 15. Önlerinde Gördükleri Engellerin ANOVA Analizi Sonuçları

Önlerinde Gördükleri Engeller	Yaş	Eğitim
Sermaye temininin zorluğu	,733	,223
Aile izni ve desteğinin olmaması	,446	,500
Bürokratik işlemler	,604	,791
Deneyimsizlik, acemilik	,607	,402
İş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması	,952	855
Müşteri bulamama	,547	,847
Donanım, araç-gereç temininin zorluğu	,604	,818
Uygun eleman bulamama	,558	,910
Başarısızlık korkusu	,390	,603
Pazarda tanınmış olma	,773	,802
Toplumsal baskı	,820	,763

Kadın girişimci adaylarının girişimcilik konusunda önlerinde gördükleri engellerin; kadın girişimci adayının evli ya da bekar olmasına, ailede başka bir girişimcinin olup olmamasına, kurstan önce çalışıp çalışmama durumuna ve kurstan sonra mevcut bir iş fikrinin var olup olmamasına göre farklılık gösterip göstermediğine ilişkin T- testi sonuçları Tablo 16’da görülmektedir.

Tablo 16. Önlerinde Gördükleri Engellerin T-Testi Sonuçları

Önlerinde Gördükleri Engeller	Medeni Durum	Ailede Girişimci	Kurstan Önce	İş Fikri
Sermaye temininin zorluğu	,727	,639	,379	,643
Aile izni ve desteğinin olmaması	,440	,561	,678	,037
Bürokratik işlemler	,798	,369	,037	,026
Deneyimsizlik, acemilik	,241	,985	,896	,174
İş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması	,703	,313	,412	,002
Müşteri bulamama	,509	,196	,122	,771
Donanım, araç-gereç temininin zorluğu	,639	,196	,239	,744
Uygun eleman bulamama	,208	,584	,633	,926
Başarısızlık korkusu	,908	,776	,672	,533
Pazarda tanınmış olma	,684	,184	,416	,955
Toplumsal baskı	,960	,870	,900	,333

T- testi sonuçlarına göre kadın girişimci adaylarının girişimcilik konusunda önlerinde gördükleri engellerin, kadın girişimci adayının evli ya da bekar olmasına, ailede başka bir girişimcinin olup olmamasına ve kurstan önce çalışıp çalışmama durumuna göre anlamlı bir fark göstermediği bulgulanmıştır. “Aile izni ve desteğinin olmaması”, “bürokratik işlemler” ve “iş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması” kadın girişimci adayının kurstan sonra mevcut bir iş fikrinin var olup olmamasına göre anlamlı farklılıklar göstermiştir. Anlamlı farkların görüldüğü maddelerin ortalamalarına ilişkin verilen Tablo 17’de görülmektedir.

Tablo 17. İş fikrinin varlığına göre T testi sonuçları (Özet tablo)

	İş fikrinin varlığı	Ortalama	Std. Sapma
Aile izni ve desteğinin olmaması	Evet	2,81	1,59
	Hayır	3,91	1,70
Bürokratik işlemler	Evet	3,18	1,47
	Hayır	3,91	,83
İş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması	Evet	4,01	1,33
	Hayır	4,73	,48

“Aile izni ve desteğinin olmaması”, “bürokratik işlemler” ve “iş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması” maddelerin tamamı, kadın girişimci adayının iş fikri yok ise daha yüksek düzeyde girişimci olmaya engel olarak görülmektedir.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

KOSGEB’in uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadınların bu eğitimi alma nedenleri, girişimci olmak isteme nedenleri ve girişimcilik konusunda önerinde gördükleri engellerin araştırıldığı bu araştırma eğitime katılan 93 kadın girişimci adayı üzerinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan kadın girişimci adaylarının uygulamalı girişimcilik eğitimine katılma nedenlerine baktığımızda; birinci olarak “gerçekten girişimci olmak istemeleri” (4,77), ikinci olarak “başkalarının bir şey yapmasını beklemek yerine kendileri için bir şey yapmak istemleri” (4,69), üçüncü olarak da “KOSGEB teşviklerinden yararlanmak istemleri” (4,63) olduğu görülmektedir. Eğitime katılmalarında ez az etkili olan nedenlerin ise “çevremin baskısı yüzünden”, “sosyal ortamlara girmek için” ve “özgeçmişimde yer alması için” maddelerinin olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlar kadın girişimci adaylarının eğitimlere gerçekten bir amaç edinerek katıldıklarını göstermekte olup, Mutlu (2014)’nin yaptığı çalışmanın sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Uygulamalı girişimcilik eğitimine katılan kadın girişimci adaylarının, eğitime katılma nedenlerinden “gerçekten girişimci olmak istediğim için”, “özgeçmişimde yer alması için” ve “sosyal ortamlara girmek için” nedenleri ile eğitim düzeyi arasında anlamlı farklılıklar görülmüş olup; üç nedeni de ilköğretim mezunu olanların, lisans mezunu olanlara göre daha fazla önemsendiği belirlenmiştir. Sonuçlara bakıldığında; ilköğretim mezunu olanların, lisans mezunu olanlara göre iş hayatında ve sosyal hayatta daha fazla varlık göstermeye çalışmaları ve bu eğitimleri bu konularda bir araç olarak görmeleri anlaşılabilir bir durum olarak karşımıza çıkmaktadır.

Eğitime katılan kadın girişimci adayları en çok “ başarılı olma isteği”ni (4,82) gerçekleştirmek için girişimci olmak istemektedirler. Bunu sırasıyla “kendi iş yerinin olması isteği” (4,80), “aile ekonomisine katkıda bulunma isteği” (4,65) ve “özgür ve bağımsız çalışma isteği” (4,64) izlemektedir. Kadın girişimci adayları “iş bulamama”, “aile girişimini sürdürme” ve “bir işle meşgul” olma gibi nedenleri ise, girişimci olmak isteme nedeni olarak fazla önemsememişlerdir. Bu sonuçlar literatürdeki sonuçlara benzer bir şekilde; kadınların başarılı olma, kendi ispatlama ve bağımsızlığını elde etme gibi nedenlerle (Norman ve Zimmer, 1996; Kutlu, 2006; Lange, 2009) ve ekonomik sebeplerle girişimci olmak istediklerini (Carland, Hoy, Boulton ve Carland, 1984; Goffe ve Scase, 1992; Ufuk, 1997;

Çakıcı, 2006; Güleç, 2011) göstermektedir. Eğitime katılan kadın girişimci adaylarının girişimci olmak isteme nedenlerinden, diğer insanlara faydalı olma isteği” ile yaş arasında anlamlı bir fark saptanmıştır. 50-59 arası yaş grubunda olanlar, eğitime katılma nedeni olarak diğer insanlara faydalı olma maddesini 30-39 ve 40-49 arası yaş gruplarında olanlardan daha düşük düzeyde önemsemişlerdir. Bu yaş grubunda yer alan kişilerin, kendin daha genç olanlara göre gerek özel sektörde gerekse kamu kuruluşlarında iş bulma ihtimali daha düşüktür. Bundan dolayı girişimciliği başkalarından daha çok kendine iş imkanı yaratmak için önemsiyor olması anlaşılabilir bir durumdur. Bununla birlikte “mesleğimi yapma isteği” ve “aile ekonomisine katkıda bulunma isteği” ile eğitim arasında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. Meleğini yapma isteği ilköğretim mezunlarında, önlisans ve lisans mezunlarından daha yüksek düzeyde girişimci olmak isteme nedeni olarak görülmüştür. Burada meslek ile kastedilen daha çok zanaat ve el becerisine dayanan mesleklerdir. Bundan dolayı, ilköğretim mezunları girişimci olmak isteme nedeni olarak meslekleri ile ilgili bir iş kurarak, mesleklerini icra etmeyi; daha yüksek düzeyde eğitilmiş olanlara göre daha fazla önemsemişlerdir. Son olarak girişimci olmak isteme nedeni olarak aile ekonomisine katkıda bulunma isteği, ilköğretim mezunlarında lisans mezunlarından daha yüksek düzeyde görülmüştür. Lisans mezunlarının ilköğretim mezunlarına kıyasla daha fazla iş imkanına sahip olmalarından dolayı, girişimci olmadan da aile ekonomisine katkı sağlama olasılıklarının daha yüksek olması, sonucun bu şekilde gerçekleşmesine neden olmuş olabilir.

Eğitime katılan kadın girişimci adayları, girişimcilik konusunda en çok “sermaye temin zorluğu” (4,24) ile “iş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması”nı (4,10) önlerinde engel olarak görmektedirler. Toplumsal baskı, aile izin ve desteğinin olmaması, başarısızlık korkusu gibi engeller çalışmaya katılan kadın girişimci adayları açısından fazla önemsenmemiştir. Sonuçlara bakıldığında eğitime katılan kadın girişimci adayları en büyük engel olarak maddiyatla ilgili durumları görmektedirler. Bu durum mevcut literatürle paralellik göstermekte olup bu konuda birçok çalışma da benzer sonuçlara ulaşılmıştır (Bruni, Gherardi, Poggio, 2004; Kutlu, 2006; Demircioğlu, 2010; Kumbhar, 2013; Vossenber, 2013; Mutlu, 2016). Kadın girişimci adaylarının girişimcilik konusunda önlerinde gördükleri engellerden “aile izni ve desteğinin olmaması”, “bürokratik işlemler” ve “iş yeri açma maliyetlerinin yüksek olması”, iş fikri henüz var olmayan kadın girişimci adaylarında, iş fikri var olanlara göre daha büyük bir engel olarak görülmektedir. Bu durumun, iş fikri var olan kadın girişimci adaylarının önlerinde

gördükleri engellere çözüm bularak bir iş fikri oluşturmuş olmasından kaynaklanmış olması mümkündür.

Mevcut çalışma sadece kadın girişimci adayları üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu nedenle araştırma kapsamında, kadın ve erkek girişimci adaylarını karşılaştırma olasılığı söz konusu değildir. Bundan sonra gerçekleştirilecek çalışmalarda, kadın ve erkek girişimci adaylarının karşılaştırmalı olarak ele alınması önerilmektedir. Bununla birlikte örneklem sayısı artırılarak, araştırmanın farklı eğitim gruplarında ve farklı şehirlerde gerçekleştirilmesi ile daha genel sonuçların elde edilmesi mümkün görülmektedir.

KAYNAKÇA

Aktaş, G., “*Kadın Girişimcilerin Sorunları, Kocaeli Örneği*”, Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi. 315, <https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/News/kadin-girisimcilerin-sorunlari-kocaeli-ornegi/1973>. İndirme Tarihi: 05.06.2017, 2015.

Bruni, A., Gherardi, S. & Poggio, B. “*Entrepreneur-Mentality, Gender And The Study Of Women Entrepreneurs*”, Journal of Organizational Change Management. 17(3), 2004, 256-268.

Bruni, A., Gherardi, S. & Poggio, B. Gender And Entrepreneurship: An Ethnographic Approach. London: Routledge, 2004.

Carland, A. L., Hoy, F., Boulton , W. & Carland, J. C., “*Differentiating Entrepreneurs From Small Business Owners: A Conceptualization*”, Academy of Management Review. 9(2),1984, 354-359.

Çakıcı, A., “*Mersin’deki Kadın Girişimcilerin İş Yaşamını Etkileyen Faktörler*”, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 8(4), 2006, 54-78.

Çakır, A., Aksel İ. & Masoodul H., “*KOBİ’lerin Kurumsallaşmasında KOSGEB Desteklerinin Rolü*”, Yeni Fikir Dergisi. 9, 2012, 167-180.

Demir, N., “*Türkiye’de Girişimcilik Ve Kadın*”, Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi, 315, <https://anahtar.sanayi.gov.tr/tr/news/turkiyede-girisimcilik-ve-kadin/1970>, İndirme Tarihi:22.06.2017. 2015.

Demircioğlu, Z., “*Eskişehir’de Kadın Girişimciliği Üzerine Sosyolojik Bir Araştırma*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir, 2010.

Familoni, O., *Leadership Styles of Great Men*. Lagos: Concept Publications, 2007.

GEM Turkey., “*Entrepreneurship In Turkey*” (Edt. Esra Karadeniz). [file:///C:/Users/Boost/Downloads/1334058599GEM Turkey 2010 Report%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Boost/Downloads/1334058599GEM%20Turkey%202010%20Report%20(1).pdf), (İndirme Tarihi: 18.04.2016).

Goffee, R. & Scase, R., *Kadınlar İş Basında: Kadın Girişimcilerin Deneyimleri*. İstanbul: Eti Kitapları, 1992.

Gould , S. & Parzen, J., *Enterprising Women*. Paris: Organization, 1990.

Griffin, W. R. & Pustay, W. M., *International Business*. New Jersey: Prentice-Hall Publishing Company, 2001.

Güleç, S., “*Kadın girişimciliği-Karaman örneği*”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Karamanoğlu Mehmet Bey Üniversitesi, Karaman, 2011.

Hisrich , R. D. & Brush , C., *Women And Minority Entrepreneurs: A Comparative Analysis*. In John Hornaday, Edward Shills, Jeffrey Timmons ve Karl Vesper (Eds.), *Frontiers Of Entrepreneurship Research*, Massachusetts: Babson-Center For Entrepreneurial Studies, 1986, ss. 566-587.

Ivancevich , J., Konopaske, M. & Matteson, E., *Management: Quality And Competitiveness*. Boston: McGraw-Hill, 1997.

Kansız, N. & Acuner, Ş.A, “*Üretim Ve İstihdama Katılımda Kadının Yeri*”, *Kalkınmada Anahtar Verimlilik Dergisi*. 2008, 20: 240.

Karabey, C. N., & Bingöl, D., “*Girişimciliğin Başlangıcı Olarak Fırsat Tanımlama*”, *Yönetim*. 21(67), 2010, 9-31.

Kumbhar, V. M., “*Some Critical Issues Of Women Entrepreneurship In Rural India*”, *European Academic Research*. 1(2), 2013, 192-200.

Kutlu, Ö., “*Türkiye’de Kadın Girişimciliği*”, Yayınlanmış yüksek Lisans Tezi, Beykent Üniversitesi, İstanbul, 2006.

Lange T., *Job Satisfaction And Self-Employment: Autonomy Or Personality? Small business economics*. Netherlands: Springer, 2009.

Mboko, S. & Smith-Hunter A. E., “*Women Entrepreneurs In Zimbabwe: A Case Study*”. *The Journal of Global Business Issues*. 3(1), 2009, 157-169.

Mutlu, S., “*Kosgeb’in Uygulamalı Girişimcilik Sertifikası Eğitimi Kurslarına Katılan Kursiyerlerin Girişimcilik Potansiyelleri Ve Eğilimleri*”, *Girişimcilik Ve Kalkınma Dergisi*. 9(1), 2014, 1-22.

Öztrük, M. D., “*Türkiye’de Kadın Girişimcilik: Kadınları Girişimciliğe Yönelten Faktörler, Karşılaştıkları Sorunlar Ve Çözüm Önerileri*”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Ticaret Üniversitesi, İstanbul, 2016.*

Sexton, D. L., *Research On Women-Owned Businesses: Current Status And Future Directions, Women-Owned Businesses.* Westport-Connecticut: Praeger Publishers, 1989.

Soysal, A., “*Türkiye’de Kadın Girişimciler: Engeller Ve Fırsatlar Bağlamında Bir Değerlendirme*”. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 65(1), 2010, 83-114.

Ufuk, H., “*Kadın girişimcilerin sosyo-kültürel ve ekonomik profili (Ankara örneği)*”, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara, 1997.*

Vossenber, S., *Women Entrepreneurship Promotion In Developing Countries: What Explains The Gender Gap In Entrepreneurship And How To Close It?*, Working Paper, Maastricht School of Management, Maastricht, The Netherlands, 2013.

Zellner, W., “*Women entrepreneurs*”, *Business Week*, April 18, 1994.